

## gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. decembra 1856.

## Je li potrebno, da kmetovavec bukve prebira?

(Konec.)

Konečno še nekaj. Ker kmetovavec ne obdeluje le polja, temoč ker ima opravljati tudi z državo, v kateri biva, in z ljudmi, s katerimi prebiva, ali na kratko: ker kmetovavec je tudi državlján, mu je tudi vediti treba, kaj da ima ko taki opravljati, kako se vesti ko taki. On mora vediti, kaj ima državi pa drugim ljudém spolnovati, kaj od obeh pričakovati, ktere dolžnosti pa pravice ima on, in česar se ima ogibati, da ne škoduje drugim ljudém, da ne pride v škodo sam. Tote dolžnosti pa pravice obsega posebna postavna kniga, kateri je naslov: „državljánski zakonik“.

Druga postavna kniga določuje kazni (štrafenge) za prestopke in hudodelstva; tej se pravi: „kazenski zakonik“. Neobhodno potrebno je, da vsak gospodar saj nekoliko vé, kaj da tote dvé prevažni knigi obsegate, kaj da velevate, kaj da prepovedujete. Zatorej bi bilo prav, da bi v vsaki občini ali v vsaki fari bil saj en iztis teh dveh bukev, terdo vezan in hranjen menda najbolje v šolski knižnici ali v županijski pisarnici. Naj bi sosesčani pogledovali pogostoma v te bukve, posebno ko nameravajo kaj važnega početi, postavimo, ako misli kdo izmed njih hišo in polje kupiti ali prodati, možiti ali ženiti se, na pósodo dati dnarja ali dolgove poplačati, oporočiti (testament delati) itd. Naj bi duhovni gospodje ali župani ob prilikah brali pa razlagali to ali uno poglavje iz teh bukev prostim ljudém, da jih soznanijo z njimi polagoma, ter obvarjejo tako mnogo dolgoterpečih in pogubnih pravn in preprirov, troškov in — ječe ali celó zgube življenja. Marsikter nesrečnik namreč, posebno mlad in neveden, ki na leta je obsojen v težko železje, bi ne bil zabredel v hudodelstvo, bi ne bil dopernesel kaj nepostavnega, ako bi bil vedil poprej, kaj da je prestopok, kaj hudodelstvo in kaj da ga čaka, če tega ali unega zločina se ukrievi.

Tedaj, končaje ta spis, ponavljamo kar smo ravno dokazali, na kratko še takole:

Več ko bo dobrih bukev in prave omike med ljudmi, večje bo njih blagostanje; dopernašalo nasproti se bo manj hudobij, in ječe bodo imele manj prebivavcov.

Pa poreče tukaj marsikdo izmed gospodarjev, prebravši vse to: „Bukve niso za me. Jez ne utegnem brati, jez berem težavno, jez ne razumem jezika kakor se piše v bukvah ali časnikih; pomenki v bukvah so meni malo umevni. In še celó zakonike mi hvalite...! Za božjo voljo, saj kmet ni pravnik, da bi tudi tote prebiral. Bukve so le za učene ljudi“.

Ne tako, ljubi moj! Roka, ktera pomladi vodila je krivi plug po ralnem polju in je naročju zemlje zaupala poljevo zernje; roka, ktera poleti je žela rumeno klasje, in v jeseni po prisojnih gorica obirala grojzdiče sladko; — ta pridna roka tvoja naj sega tudi kadkad po teh ali unih dobrih bukvah, po tem ali unem podučnem časopisu, pa to v dôbi, ko praznuješ in odpočivaš od poljskih opravil,

ob dolgih zimskih večerih, ob nedeljah in praznikih. Prebiraj ali daj si brati le količkaj. Odpočivaje se boš učil. Kar ne razumeš danes, utegneš razumeti drugi dan: saj si „prebrisane glave, in um ti je dan“. Poprašuj; tù pa tam nahajaš vendar le kakega modrega moža, ki ti bo razložil to pa uno, kar bi tebi bilo nerazumljivo. Kar zadeva državljánski zakonik, je pisan umevno, poslovljen pa tako lepo, da ga tudi nepravnik lahko razumeva. Kaj veljá, da najdeš v tej ali uni knigi kako zlato zernice, ktero, prav obrnjeno in prav vsajeno, ti stoterno povračuje tvoj trud in dnar. —

Nadjamo se, da po takem smo rešili prašanje, ktero smo na čelo tega sestavka postavili bili, dokazavši, da je kmetovavcu neobhodno potrebno, da njemu v prid napisane knige in gospodarske časopise marljivo prebira, če hoče dobro in varno gospodariti ter iz naročja zemlje pridobivati hrane dovelj, ob enem pa odverniti, da ga ne nadkrilijo bolj omikani sosedje v gospodarskem napredovanju.

J. Šubic.

## Koliko omlati Hensmanova mlativnica na dan.

Ko so „Novice“ pohvalile Hensmanovo mlativnico, ktera se vidi in poskusiti more na vertu krajnske kmetijske družbe na Poljanah, so povedale: koliko snopov omlati na dan; pa snope so imenovalle velike snope, kakoršni so okoli Dunaja, v zgornji in dolnji Avstrii, na Českem navadni, ker tukaj pri nas ni bilo moč je poskusiti, zato ker smo jo prepozno v Ljubljano dobili. Gospod predsednik naše družbe so poprašali zatega voljo na Dunaj in so odgovor dobili: da avstrijski in česki snopi so trikrat, pa tudi štirikrat večji; — s Hensmanovo mlativnico, ki se z roko goni, omlati tedaj 6 delavcov, ki mašini dobro strežejo, 25 vagánov (mecnov) pšenice na dan. — Velika Hensmanova mlativnica, ki jo goni voda, in ktera veljá 280 gold., pa omlati na dan 50 do 60 vagánov, ali pa še več, če je voda močna.

## Krajopisje.

Terst. (Dalje).

Štiri glavne ceste peljejo iz mesta, in sicer: istrijska, ki je najnevkretniša med vsemi in derží v poslednji kot Istre noter do Pole, kjer se delajo velike stavbe za vojaško brodnarstvo in kjer zavolj imenitne luke bo cesarsko vojaško brodovje vprihodnjič svoje stanišče imelo. — Reška cesta do ovinka proti Občini z dunajsko združena je tudi močno bregovita in burja tù najhuje razsaja in največe zamete dela. — Tretja bolj prijazna cesta pelje po severnem bregu morja skoz lepo ravno Furlanijo v Vidim. Na tej cesti je vse bolj živo kakor na obéh ravno imenovanih; posebno perutnine pride po njej neizrečeno veliko v Terst, in mnogo rodovin se s prekupčijo perutnine živí. Na tej cesti se ti odpira naj krasniši pogled na mesto in morje. Ako kje, povzdiguje tukaj veličastna narava duha visoko nad zemljo in persi človeka kipé